

BILAG

Evaluering af metodeprojek-
tet ”Tættere på job og uddan-
nelse for psykisk sårbare
unge”

Region Syddanmark

cabi i i i
BEDRE ARBEJDE
TIL FLERE

PsykInfo
Psykiatrisk Informationscenter

Indhold

1	Platform som kursus til fagprofessionelle.....	4
1.1	Formål, proces og indhold.....	4
1.2	Medarbejdernes vurdering af platformen	5
2	Kursus- og samtaleforløb for unge i livsmestring	7
2.1	Kursus- og samtaleforløb for 10. klasse-elever i Fredericia.....	7
2.2	Kursus- og samtaleforløb for 18-29-årige ledige i Fredericia	15
2.3	Forløb for 18-29-årige i Esbjerg.....	24
3	Udvikling af samtaleskabelon i Fredericia	26
3.1	Om vitaliseringsmodellen som samtaleskabelon	26
3.2	Samtaleskabelon i gruppeforløb	29
3.3	Samtaleskabelon i individuelle samtaler	31
4	Aftalegrundlag – tværgående samarbejde	33
4.1	Aftalegrundlag i Fredericia	33
4.2	Aftalegrundlag i Esbjerg	37

Indledning

Dette er bilaget til Cabis evaluering af metodeprojektet "Tættere på job og uddannelse for psykisk sårbare unge", der indeholder evaluering af arbejdet i projektets fire delindsatser:

- 1) Kursusmateriale til professionelle om psykisk sundhed, motivationsarbejde og mestring hos unge.
- 2) Kursus- og samtaleforløb i livsmestringsstrategier for unge i målgruppen.
- 3) Samtaleskabelon, der sætter rammen for det gode møde mellem den unge og de fagprofessionelle.
- 4) Et lokalt, fælles aftalegrundlag på tværs af psykiatrien og relevante forvaltninger i kommunen.

1 Platform som kursus til fagprofessionelle

I februar 2020 blev der nedsat en arbejdsgruppe, der havde til formål at arbejde med udviklingen af projektets aktivitet:

- et kursusforløb på video om psykisk sundhed, motivationsarbejde og mestring hos unge, der som følge af psykisk sårbarhed står uden for uddannelses- og arbejdsmarkedet.

1.1 Formål, proces og indhold

Formålet med kursusforløbet var at øge fagprofessionelles viden om psykisk sygdom og klæde dem bedre på til mødet med psykisk sårbare unge. Efter drøftelse internt i arbejdsgruppen besluttes det, at man i stedet vil arbejde med udviklingen af en platform med samme indhold. Dette begrundes med, at man som fagprofessionel i kommunen og fra uddannelsesinstitutioner vil kunne søge mere specifikt efter viden, der vurderes relevant. Platformen fungerer som projektets digitale metodekatalog og er tilgængelig gennem PsykInfos hjemmeside: <http://psykinfo.regionsyddanmark.dk/wm529318> under fanen "Værktøjskasse til fagpersoner, som arbejder med psykisk sårbare unge". Platformens delelementer er:

- Ni filmklip med psykisk sårbare unge
- Fire optagelser med fagpersoner
- Grafisk faciliteringsfilm med anbefalinger fra de unge til før, under og efter mødet med fagprofessionelle
- Printbar plakat med anbefalinger fra de unge til før, under og efter mødet med den fagprofessionelle (til fagpersoner og på platformen)
- Samtalemøde til det gode møde mellem en ung psykisk sårbar og en fagprofessionel
- Skabelon til valgfag i mestringsstrategier
- Henvisning til Sundhed.dk ift. viden om psykiatriske diagnoser for fagprofessionelle.

Organisatorisk inddragelse og samskabelse med unge i målgruppen har været et centralt omdrejningspunkt for arbejdet med udviklingen af platformen. Organisatorisk er det vægtet, at de unges perspektiver er inddraget undervejs i udviklingsarbejdet. De unges perspektiver i arbejdsgruppen er inddraget, idet en unge-repræsentant (en ung EN AF OS-ambassadør) har siddet i arbejdsgruppen, og der er gennemført fokusgruppeinterviews med unge EN AF OS-ambassadører.

Undervejs er der løbende arbejdet med at kvalitetssikre platformens delelementer. Dette er sket gennem afvikling af hyppige arbejds møder samt tæt dialog og sparring med konsulenter i PsykInfo. Som det afsluttende led i udviklingsprocessen er platformen afprøvet og evalueret af kommunale medarbejdere i Jobcenter og UU i Esbjerg og Fredericia kommuner. Evalueringerne er foretaget via spørgeskemaer, og relevante korrektioner på platformen vil blive udført.

Projektledelsen har anvendt overskydende ressourcer i projektet på at højne kvalitetsniveauet. Udover kommunerne er medarbejdere fra regionens kommunikationsafdeling involveret, og der har været ansat en ekstra projektmedarbejder i en periode.

1.2 Medarbejdernes vurdering af platformen

31 medarbejdere fra Fredericia og Esbjerg kommuner har gennem et spørgeskema vurderet de forskellige sektioner på platformen. Medarbejderne har et relativt højt udbytte af siden. 61 % har i høj eller meget høj grad fået øget viden om psykisk sygdom, mens 48 % i høj eller meget høj grad oplever, at de er blevet bedre klædt på til mødet med en psykisk sårbar ung. Siden synes særlig relevant for nye medarbejdere, idet 87 % i høj eller meget høj grad vurderer, at siden er relevant som en del af et introduktionsprogram for nye medarbejdere. 77 % vil i høj eller meget høj grad anbefale siden til kolleger.

Dit samlede udbytte af besøget på siden

	I hvor høj grad gav siden dig samlet set en øget viden om psykisk sygdom?	I hvor høj grad oplever du, at siden har klædt dig bedre på til mødet med en psykisk sårbar ung?	Vurderer du siden relevant som en del af et introduktionsprogram for nye medarbejdere?	I hvor høj grad ønsker du at anbefale siden til dine kolleger?	I hvor høj grad oplever du, at fanenes titel er dækkende ift. indholdet af de forskellige sider?
I meget høj grad	19 %	13 %	55 %	33 %	23 %
I høj grad	42 %	35 %	33 %	45 %	58 %
I nogen grad	32 %	35 %	6 %	16 %	19 %
I lav grad	7 %	17 %	6 %	6 %	0 %
I meget lav grad	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %

De næste tre tabeller beskriver medarbejdernes udbytte og vurdering af de forskellige dele af platformen, hhv. film med anbefalinger til mødet med psykisk sårbare, filmklip med gode råd fra unge, og filmklip med gode råd fra fagpersoner.

Særligt filmklippene med unge opleves som relevante. Det vurderer 74 % af medarbejderne i høj eller meget høj grad. Det er også disse film, der har klædt medarbejderne mest på. Det oplever 64 % i høj eller meget høj grad. Det er især filmene med unge, som medarbejderne vil anbefale. Det vil 74 % i høj eller meget høj grad, mens det gælder 64-68 % for de andre film.

Film med anbefalinger til mødet med psykisk sårbare unge

	I hvor høj grad oplevede du, at filmen var relevant for dig?	I hvor høj grad oplevede du, at filmen har klædt dig bedre på til	I hvor høj grad vil du anbefale dine kolleger at se filmen?

		mødet med en psykisk sårbar ung?	
I meget høj grad	35 %	16 %	32 %
I høj grad	39 %	23 %	32 %
I nogen grad	23 %	55 %	32 %
I lav grad	3 %	6 %	4 %
I meget lav grad	0 %	0 %	0 %

Filmklip med gode råd fra unge

	I hvor høj grad oplevede du, at filmklippene med de unge var relevante for dig?	I hvor høj grad oplevede du, at filmklippene har klædt dig bedre på til mødet med en psykisk sårbar ung?	I hvor høj grad oplevede du, at filmklippene gav dig øget viden om psykisk sygdom?	I hvor høj grad vil du anbefale dine kolleger at se filmklippene?
I meget høj grad	35 %	19 %	16 %	35 %
I høj grad	39 %	45 %	23 %	39 %
I nogen grad	26 %	32 %	48 %	26 %
I lav grad	0 %	4 %	13 %	0 %
I meget lav grad	0 %	0 %	0 %	0 %

Filmklip med gode råd fra fagpersoner

	I hvor høj grad oplevede du, at filmklippene med fagpersonerne var relevante for dig?	I hvor høj grad oplevede du, at filmklippene har klædt dig bedre på til mødet med en psykisk sårbar ung?	I hvor høj grad oplevede du, at filmklippene gav dig øget viden om psykisk sygdom, herunder psykisk sårbarhed og unge med misbrug?	I hvor høj grad vil du anbefale dine kolleger at se filmklippene?
I meget høj grad	16 %	3 %	3 %	23 %
I høj grad	39 %	42 %	27 %	45 %
I nogen grad	39 %	42 %	48 %	23 %
I lav grad	3 %	13 %	19 %	6 %
I meget lav grad	3 %	0 %	0 %	3 %

2 Kursus- og samtaleforløb for unge i livsme- string

Fredericia Kommune har gennemført kursus- og samtaleforløb for unge i hhv. 10. klasse og i jobcentret:

- **Forløb for 10. klasseelever:** En UU-vejleder og medarbejder fra Børne- og Ungdomspsykiatrien har gennemført to kursusforløb for hhv. seks elever i efteråret 2019 og fem elever i efteråret 2020. Et kursusforløb i foråret 2020 blev afbrudt pga. corona. Kursusforløbet i 2020 blev fulgt op med individuelle vejledningssamtaler i vinteren 2020/21.
- **Forløb for uddannelsesparate unge ledige fra jobcentret:** En UU-vejleder og en medarbejder fra lokalpsykiatrien gennemførte et gruppeforløb for seks 18-22-årige unge ledige i efteråret 2019. Et nyt kursusforløb, der var planlagt i foråret 2020, blev aflyst pga. corona. I stedet valgte kommunen at gennemføre individuelle samtaleforløb med 18-29-årige. UU-vejlederne har i alt gennemført 35 individuelle samtaleforløb i efteråret og vinteren 2020/21.

UU-vejlederne i Fredericia Kommune har anvendt vitaliseringsmodellen som ramme og samtaleredskab i alle forløbene. Vitaliseringsmodellen som samtalskabelon beskrives i afsnit 3. Herudover har PsykInfo suppleret med en konsulent samt en EN AF OS-ambassadør til undervisningen ved de første forløb i 2019 ved begge målgrupper.

Esbjerg Kommune nåede at gennemføre to individuelle forløb for ledige unge fra jobcentret, kontaktcentret (socialindsatsen) og psykiatrien inden corona-udbruddet, og har valgt ikke at planlægge nye forløb.

I det følgende beskrives først valgfaget og dernæst forløbene for de unge ledige fra Jobcenter Fredericia. Til sidst beskrives forløbet i Esbjerg.

2.1 Kursus- og samtaleforløb for 10. klasse-elever i Fredericia

I det følgende afsnit beskrives erfaringerne med de to kursusforløb, som Fredericia Kommune har gennemført som valgfag i efteråret 2019 og 2020.¹ Først beskrives valgfaget og intentionen hermed, herunder arbejdsdelingen mellem UU-medarbejderen og medarbejderen fra Børne- og Ungdomspsykiatrien. Herefter beskrives, hvordan eleverne er blevet rekrutteret, og hvilke udfordringer der er hermed. Dernæst beskrives medarbejderen fra Børne- og Ungdomspsykiatriens brug af den kognitive diamant (vejlederens brug af vitaliseringsmodellen beskrives i afsnit 3).

Endelig beskrives elevernes udbytte af valgfaget, først mere generelt, derpå i forhold til samarbejdsøvelserne, og mere konkret i forhold til job og uddannelse. Fordele og ulemper ved

¹ Der var planlagt et valgfag for 10. klasseelever i foråret 2020, som blev aflyst pga. corona. Det beskrives derfor ikke.

gruppeforløb beskrives ligeledes. Til sidst beskrives, hvordan UU-vejlederen har fulgt op på valgfaget. Implementeringen beskrives i afsnit 4.

Kort beskrivelse af valgfaget

Undervisningen har været tilrettelagt i et samarbejde mellem UU-vejledningen og Børne- og Ungdomspsykiatrien. Valgfaget har været seks uger med to undervisningssessioner om ugen, som er ligeligt fordelt mellem UU-vejleder og medarbejderen fra Børne- og Ungdomspsykiatrien.

Tekst fra pjece til 10. klasseeleverne

Vil du gerne blive klogere på dig selv og komme tættere på uddannelse og job?

HVEM, HVAD, HVORNÅR OG HVORDAN:

- 6-ugers forløb
- På UngFredericia hver tirsdag og torsdag fra 12.00-13.30
- Tirsdag med din uddannelsesvejleder
- Torsdag med en medarbejder fra Børne- og Ungdomspsykiatrien
- Du vil få overblik over dig selv og dit liv i samarbejde med andre fra skolen, en uddannelsesvejleder og en medarbejder fra Børne- og Ungdomspsykiatrien
- Du vil opleve fællesskab med andre unge fra skolen
- Du vil få kortlagt, hvordan du kan bruge dit netværk, og hvordan din hverdag kan blive nemmere og mere overskuelig
- Du vil få hjælp til at opstille små, konkrete træningsopgaver for dig selv
- Du vil få viden om og redskaber til, hvordan du kan tackle hverdagen
- Du vil få kortlagt, hvad du motiveres af, hvad dine styrker og udfordringer er, og hvordan dette sættes i spil i forhold til uddannelse.

Intention med valgfaget og arbejdsdeling mellem UU-vejleder og medarbejder fra psykiatrien

Den overordnede intention med valgfaget har været at lave en forebyggende indsats ift. frafald for nye elever på 10. klassecenteret. Efter skolestart er de unges energi og fokus rettet mod at falde til. Efter jul skal de unge have samtaler hos deres uddannelsesvejleder i forbindelse med brobygningen og uddannelsesvalget. Til foråret vil et valgfag have mere fokus på at komme godt videre fra 10. klasse i den uddannelse, som de unge har valgt.

Intentionen med UU-vejlederens deltagelse som underviser var at bringe den unge tættere på uddannelse og afklare ift. ønsker, ressourcer og målsætninger på kort og længere sigt. På kort sigt ift. at trives og fungere i 10. klasse, og på længere sigt ift. at vælge uddannelse og komme godt videre. Intentionen med Børne- og Ungdomspsykiatriens deltagelse har været at undervise i psykiske udfordringer samt have fokus på strategier, når de forskellige udfordringer bliver overvældende. Det kan fx være i forbindelse med søvnproblemer, tankemylder/bekymringer, manglende overskud og nedsat humør.

På UU-delen blev der arbejdet med vitaliseringsmodellen i en uddannelsesrettet kontekst. Den har sat rammen for de opgaver, eleverne har skullet lave.² Eleverne har skullet stille sig selv

² UU-vejlederen fortæller her, hvordan han arbejder med vitaliseringsmodellen som ramme for forløbet: <http://psykinfo.regionsyddanmark.dk/wm529429>

den opgave at beskrive den aktuelle status, den ønskelige ændring, og derudfra hvilke skridt de skal tage for at opnå det ønskelige. De enkelte arbejdsopgaver er blevet nedskrevet, hvorefter eleven har en første træningsbane på en uge til at komme i gang med ændringen, inden der bliver samlet op på det gangen efter (læs mere om arbejdet med vitaliseringsmodellen i afsnit 3).

I forløbet med medarbejderen (psykologen) fra Børne- og Ungdomspsykiatrien var intentionen – igennem undervisningen – at sætte fokus på, hvordan tanker, følelser, adfærd og krop kan påvirke hinanden, og at give eleverne en bedre forståelse for deres individuelle psykiske udfordringer. Herunder give dem en bedre fornemmelse af, hvordan de kan håndtere disse. Underviserne forventede ikke på forhånd at påvirke eleverne direkte til at komme i job og/eller uddannelse, men de håbede på, at det kunne påvirke deres evne til at møde mere stabilt. Dvs. fastholde dem på skolen på trods af udfordringer, således at de fx søger ekstern hjælp i tide i stedet for at afvente situationen, hvorved deres psykiske tilstand risikerer at forværres.

Ifølge underviserne har der været en stor forskel på holdet fra 2019 og holdet i 2020. Det første hold fandt mere sammen og var mere aktivt. Det andet hold var knap så bidragende og var ikke så engageret. Underviserne mener, at dette skyldes en kombination af, hvor godt det lykkedes at matche de unge på det første hold, hvor der også var en gennemgående lærer tilknyttet. Elevernes gennemgående lærer var med hver gang og agerede som støtte og sparringspartner for eleverne. Læreren er ifølge underviserne vigtig, især i opstartsfasen, da hun bidrager med tryk, da hun er mere ”kendt” af eleverne.

Udvælgelse af elever til valgfaget

Rekrutteringen foregik i samarbejde med UngFredericia og baserede sig på elevoverleveringerne fra grundskolerne i overgangen til 10. klasse. Der blev skabt en længere bruttoliste, der fokuserede på elever med angstlignende symptomer. Elevernes gennemgående lærer snakkede med dem hver især, hvorpå de kunne tilmelde sig frivilligt. I 2020 viste det sig sværere at rekruttere de rette elever, hvorfor der endte med at være fire elever, der gennemførte forløbet.

Ulempen med denne metode er, at valgfaget kan have en stigmatiserende effekt iblandt eleverne. På det første forløb var der to elever, der havde tilmeldt sig, men som sprang fra af frygt for at skille sig ud. Eleverne har svært ved at forklare til de andre elever, hvad valgfaget går ud på. Samtidig kan det være svært at matche en gruppe, som skolen ikke kender så godt endnu.

” Det er svært at matche en gruppe, når man ikke rigtig kender dem. Det er også en udfordring, at det er os, der skal udpege eleverne. På det andet hold var der en manglende fornemmelse af, hvorfor de var her. Læreren deltog i det første forløb. Det gav en god effekt af større frimodighed og tryk hos eleverne. Vi skal prioritere matchet mere fremover. Måske vi skal lade valgfaget være åbent. Det er nogle drøftelser, vi skal tage.

UU-vejleder (underviser)

” Jeg nåede at høre kort om det. Jeg tænkte, at det kunne være sjovt at prøve.

10. klasseelev

” Jeg var kun klar over, at det var en UU-vejleder og en psykolog, og at det skulle handle om os, og hvordan vi havde det. Det var det eneste, jeg var klar over.

10. klasseelev

” Jeg var ikke klar over emnerne, og at vi skulle have det megahygge og bygge med LEGO-klodser og have det megaskægt.

10. klasseelev

Arbejdet med den kognitive diamant i valgfaget

Eleverne har bl.a. arbejdet med den kognitive diamant i timerne med medarbejderen fra Børne- og Ungdomspsykiatrien.³ Her har eleverne skullet analysere aktuelle problemsituationer i deres liv for derefter at kunne identificere u hensigtsmæssige eller negative tanker og handlinger i bestemte situationer. Ud fra dette har eleverne skullet arbejde hen imod, at deres tanker bliver mere realistiske og hjælpsomme, altså at deres handlinger bliver mere hensigtsmæssige. Ved at elevernes tanker og handlinger bliver mere hensigtsmæssige, vil deres psykiske og fysiske ubehag alt andet lige blive mindre. Flere af eleverne giver udtryk for, at det har været givtigt at arbejde med den kognitive diamant, hvor eleverne får mulighed for at tænke mere over tingene, fx de handlinger, der arbejdes med efter vitaliseringsmodellen.

” Vitaliseringsmodellen har vi brugt meget. Det der med, hvordan har du det nu, første skridt, og hvad skal du gøre for, at du kommer videre. Den har vi ligesom brugt hver gang. Sammen med [medarbejderen fra Børne- og Ungdomspsykiatrien] har vi brugt den der diamant med tanker, og hvad man gør, og hvad ens følelser er osv. Hvilket jeg egentlig synes er megadejligt, fordi fx det med den diamant, det der med, at når der sker noget, hvad bliver ens tanker, hvad gør man, og hvad er ens følelser. Det har fået mig til at tænke meget mere over tingene, når der sker noget, hvordan jeg reagerer og sådan noget.

10. klasseelev

UU-vejlederen giver udtryk for, at han er blevet klædt på til bedre at kunne forstå eleverne og anvende den kognitive diamant i fremtiden, hvis han selv skal stå for undervisningen.

” Jeg er blevet mere nysgerrig, og det handler også om, at jeg har arbejdet sammen med én fra psykiatrien, som ved meget mere om dette område end jeg selv. Alene dét der med at høre om hverdagsstrategier, den kognitive diamant og arbejdet med tankemønstre og hvordan man låser op for nogle spændinger, er nogle, jeg er blevet mere nysgerrig på, da det er de barrierer vi møder, når vi snakker med de unge, og som vi ikke umiddelbart har en faglighed til at gøre noget ved.

UU-vejleder

³ https://www.psykiatrien.rm.dk/siteassets/patient/information-om-psykiske-sygdomme/behandling-af-psykiske-sygdomme/74251-pjece-om-psykoterapi-1-01_web.pdf

Samarbejdet med Børne- og Ungdomspsykiatrien har således åbnet op for reel faglig sparring, der kan komme de unge til gavn, da medarbejderen (der er psykolog) kan løse nogle problematikker, UU-vejlederen ikke selv vurderer at have kompetencerne til.

Elevernes generelle udbytte af valgfaget

De unge fra begge hold angiver at have fået et positivt udbytte af kursusforløbet, både i forhold til deres selvindsigt og i forhold til deres trivsel, håndtering af hverdagen og det at gå i skole. Især på det første forløb er der, ifølge underviserne, etableret gode relationer til underviserne og andre elever, som fortsat er bevaret efter forløbet. En relation, som UU-vejlederen har kunnet bruge i den fortsatte uddannelsesvejledning.

” Vi fik at vide, at vi vil lære én selv bedre at kende, og det føler jeg også, jeg har gjort lidt, og at jeg godt tør at åbne mig op for folk, selvom jeg ikke kender dem, og snakke om mine følelser.

10. klasseelev

Eleverne fra det første hold fortæller, at de har lært sig selv bedre at kende, samtidig med at de har fået nogle nye relationer og venner. Det gør det mere trygt at gå i skole og giver eleverne større motivation og lyst til at gå i skole.

” Jeg har mødt nogle nye mennesker, og så har jeg også fundet lidt mere ud af, hvem jeg er, ved at have de emner, vi har haft om.

10. klasseelev

” Ja, det synes jeg, at jeg har. Fordi jeg har det svært ved at få venner også med folk, jeg ikke kender, fordi jeg ikke ved, om jeg kan stole på dem, for jeg har virkelig svært ved at stole på folk. Jeg synes, at kurset har hjulpet mig til at finde nogle andre venner.

10. klasseelev

” Jeg har fået nogle venner. Vi har haft det godt sammen, og det giver mig mere lyst til at komme i skole, fordi så ved jeg, at jeg ikke er alene.

10. klasseelev

” Det der med, at jeg har det bedre og ikke er ked af det hver dag, og jeg gerne vil i skole. Førhen har jeg altid spillet syg over for min mor og sagt, at jeg ikke vil i skole i dag, jeg har det skidt. Førhen græd jeg mig selv i søvn om aftenen, og nu har det bare motiveret mig til, at jeg vil i skole, jeg vil gerne have en god uddannelse og have en dejlig fremtid. Jeg tror, at en del af det er bare det at komme ud på 10., men det som virkelig har hjulpet mig, er forløbet, det har bare gjort det hele meget nemmere.

10. klasseelev

Eleverne fra det andet hold oplever også større tryghed og er socialt sikrere ift. deres deltagelse i det generelle skolefællesskab. De unge giver udtryk for, at der har været en god stemning på holdet, hvor alle har været trygge og turdet bidrage. Dertil har det haft stor betydning, at underviserne har haft tavshedspligt igennem hele forløbet.

” Specielt hjalp det, at de havde tavshedspligt. De er professionelle, og de er der for at hjælpe og lære os, så jeg tænker, at man godt kan have tillid til dem.

10. klasseelev

En anden elev udtaler hertil, at det ikke var alt, eleven havde lyst til at dele med underviseren og den øvrige gruppe. Dog udtaler alle elever, at de i forhold til hinanden ikke har haft et problem med at føle sig trygge. I forhold til spørgsmålet gående på relationen og tilliden til de øvrige elever, udtaler en elev følgende:

” Vi er alle sammen i samme båd, og det gav tryghedsfølelse.

10. klasseelev

” (...) De andre er meget søde, og vi har det godt. (...) Når man føler sig tryk, kan man være mere sig selv.

10. klasseelev

Det overordnede billede af de to hold er, at de på individuel vis har opnået forskellige grader af øget selvværd i forhold til at tro på sig selv, håndtere/mestre hverdagen ved brug af tilegnede redskaber og mere stabilt godt humør. Ift. første forløb er det undervisernes vurdering, at de unge stadig var usikre på at træffe valg efter valgfaget, hvorfor de efter det seneste forløb ændrede fokus gennem opfølgning på deres uddannelsesvalg.

” Jeg kan godt mærke på mig selv, at jeg er blevet sådan lidt mere, se mig. Normalt er jeg ikke så højroset, men det har ændret sig. Jeg tør også at sige noget mere i timerne.

10. klasseelev

” Jeg har fået nogle nye venner og sådan noget og fundet ud af noget mere. Det har gjort mig glad, for så ved jeg, hvem jeg har. Jeg har haft det dårligt med mig selv, men det har jeg ikke så meget længere. Jeg er blevet mere glad.

10. klasseelev

Udbytte af samarbejdsøvelser i valgfaget

Samarbejdsøvelserne har været med til, at eleverne følte sig som en gruppe.

” Vi lavede mange samarbejdsøvelser, og de gjorde os tættere som gruppe. Jeg følte, at vi havde et bånd til de andre.

10. klasseelev

Særligt øvelserne, hvor eleverne har fået lov til at være kreative og aktive, husker eleverne som gode. De fortæller om, at de har bygget labyrinter, samlet LEGO osv. Det har hjulpet dem til bl.a. at samarbejde og kommunikere bedre med andre.

- ” Vi lavede øvelser, hvor man ikke måtte snakke, men så skulle man jo kommunikere på andre måder og bruge andre ting.

10. klasseelev

Desuden udtrykker eleverne, at disse undervisningselementer særligt er anvendelige i situationer uden for valgfagsundervisningen. UU-medarbejderen fortæller, at de kreative aktiviteter har været med til at omsætte arbejdet med vitaliseringsmodellen.

Undervisningen og øvelserne har givet eleverne en større bevidsthed om, hvad de kan, og om at være aktive i den ordinære undervisning.

- ” Jeg er blevet mere bevidst om, hvad jeg kan, og hvad jeg ikke kan ... Jeg har fået lyst til at engagere mig mere i timerne og specielt i matematik. Og jeg føler også, at jeg er mere aktiv i timerne nu end førhen. Min kontaktlærer har også bemærket, at jeg er mere aktiv i timerne.

10. klasseelev

- ” Jeg har fået lyst til at engagere mig mere i timerne og specielt i matematik. Og jeg føler også, at jeg er mere aktiv i timerne nu end førhen. Min kontaktlærer har også bemærket, at jeg er mere aktiv i timerne.

10. klasseelev

En elev fortæller også, at vedkommende har fået et redskab, der har hjulpet ift. at vende sine tankemønstre.

- ” Jeg vil prøve at være mere positiv. Jeg er ret god til at være negativ, og der er ofte ingen grund til at være negativ (...) Og så tænker jeg bagefter okay, hvad kunne være positivt ved det? [...] Jeg begynder at se løsninger.

10. klasseelev

Udbyttet af valgfaget ift. job og uddannelse

De unge på begge hold fortæller, at de ikke har oplevet, at valgfaget har haft fokus på job og uddannelse.

- ” Man kunne fx vise, hvad de forskellige uddannelser går ud på, fordi jeg ved stort set ikke, hvad det går ud på, og hvad det kræver at komme ind på de forskellige, det har man ikke rigtig arbejdet med.

10. klasseelev

- ” Jeg synes måske en ting, jeg gerne vil have, hvor jeg tænker, at det kunne vi godt have brugt. Fx os den lille gruppe er at komme ud og se på virksomheder og uddannelser. Bare os, den lille gruppe. Det var en ting, jeg manglede på kurset.

10. klasseelev

Til det svarer underviserne, at valgfagets fokus har været at få dem til at trives på en ny skole. Arbejdet med deres uddannelsesvalg kommer senere i uddannelsesvejledningen, når eleverne

er ca. halvvejs i deres 10. klasseforløb. Arbejdet med de unges selvværd vurderes af underviserne og evaluator at være en positiv faktor i bestræbelserne på at komme tættere på job og uddannelse, herunder elevernes arbejde med at vælge den rette uddannelse.

” *Jeg har ellers altid været megaskræmt for at skulle i job og uddannelse, bare det at gå i skole, men nu har jeg opdaget, at det er ikke så slemt at gå i skole, som det har været. Nu, hvor jeg er blevet ældre. Forløbet har hjulpet mig i den retning.*

10. klasseelev

Elever fra begge hold har desuden givet udtryk for, at det kunne være spændende at arbejde med fritidsjob, herunder at få hjælp til at finde ét. De unge, der i forvejen var i fritidsjob, har givet udtryk for, at de havde stort udbytte af deres fritidsjob, hvilket inspirerede nogle af de andre på holdet.

Gruppe versus individuelt perspektiv

På UU-delen ligger der en umiddelbar udfordring i at benytte vitaliseringsmodellen i en gruppesammenhæng, idet det her bliver sværere at fokusere intensivt på den enkelte elevs situation, hvor tiden og rummet til at gå i dybden individuelt er begrænset. Og hvor eleverne har svært ved at åbne sig for andre. Her spiller de praktiske samarbejdsøvelser en vigtig rolle, da disse er med til at skabe en uformel og mere samskabende stemning, idet eleverne er afhængige af hinandens engagement i en legende og mere fri kontekst. Samarbejdsøvelserne er ifølge underviserne et godt udgangspunkt for arbejdet med vitaliseringsmodellen, hvor oplevelserne og erfaringerne fra øvelsen inddrages i samtalen om og arbejdet med den enkelte unges udvikling (læs mere i afsnit 3 om vitaliseringsmodellen som samtalemiddel).

På dagene med medarbejderen fra Børne- og Ungdomspsykiatrien har udfordringen været at finde en balance i, hvor ”personligt” undervisningen kan være, nu når undervisningen er i plenum, og at forløbet desuden ikke er individuelt eller behandling i sig selv. Det handler ifølge medarbejderen om at finde en balance, hvor det af eleverne ikke bliver for personligt eller behandlende, men heller ikke for uvedkommende og for teoretisk. I forlængelse af dette kan det fx være en udfordring for målgruppen at afgrænse sig. Der kan blive ”lukket op” for nogle problemer i gruppen, og for enkelte af eleverne kan det være svært at filtrere, hvilke oplysninger man deler, og hvilke der bliver for personlige. Her bliver opgaven for medarbejderen at afgrænse på en måde, der ikke virker afvisende over for problemstillingen og den enkelte, således at alliancen og trygheden fastholdes i gruppen.

Opfølgning gennem individuelle samtaler

UU-vejlederen har hen over vinteren 2020/21 gennemført et individuelt forløb, hvor der er fokus på fremtiden og uddannelsesvalget. Det individuelle forløb finder i skrivende stund sted frem til de unges uddannelsesvalg, der er senest den 1. marts. Uddannelsesparathedsvurderingen, som de fik i december, har givet en indikation på, hvor de er rent fagligt, personligt og socialt. Det har UU-vejlederen kunnet tage udgangspunkt i.

De individuelle forløb er med de deltagere, der har været med på gruppeforløbet/valgfaget i efteråret. Der tages udgangspunkt i den relation, der er opbygget, og den forhåndsviden, de

professionelle kan gøre brug af i forhold til de træningsmål, de på kurset har arbejdet med. Det betyder, at der ligger en mere dybdegående forståelse af, hvem de er, og hvad de er optaget af, end hvad en UU-vejleder normalt opererer med. Der er ikke noget loft for, hvor mange samtaler man må have med de unge. Der kan sagtens være elever, der har brug for flere samtaler end den ene, som alle elever er pålagt i forvejen.

Det har været drøftet, om de fire deltagere skulle have mulighed for at få en samtale med underviseren fra psykiatrien, men det har ikke været nødvendigt, fordi én i forvejen har et forløb i psykiatrien, og de tre andre kun har udeståender ift. uddannelsesvalget og derfor kun har brug for uddannelsesvejledning. Som det fremgår nedenfor, overvejes det at medtage denne mulighed efter et evt. valgfag i efteråret 2021.

2.2 Kursus- og samtaleforløb for 18-29-årige ledige i Fredericia

Fredericia Kommune har gennemført et gruppeforløb i efteråret 2019 og individuelle samtaleforløb i efteråret og vinteren 2020/21. De to forløb beskrives hver for sig, da de har været meget forskellige, og fordi kommunen valgte at udvide aldersgruppen fra 18-22 år i 2019 til 18-29 år i 2020. Udvidelsen skyldtes, at der var for få unge i den snævre aldersgruppe.

Gruppeforløb for 18-22-årige i efteråret 2019

I det følgende beskrives det første gruppeforløb selvstændigt, fordi det adskiller sig fra de individuelle forløb, som kommunen valgte at gennemføre i efteråret og vinteren 2020. Først beskrives intentionen med forløbet, og hvordan de unge er blevet rekrutteret. Derpå beskrives de unges udbytte af forløbet, og til sidst sammenfattes erfaringerne og de udfordringer, der var med at have disse unge i gruppeforløb.

Intentionen med gruppeforløbet

Intentionen med at gennemføre et gruppeforløb var bl.a., at de unge skulle have muligheden for at støtte hinanden og se muligheder hos hinanden. Dette skulle medvirke til et øget selvværd og dermed motivere de unge til at træffe et valg om at påbegynde og gennemføre en uddannelse.

Rekruttering og de unges deltagelse i forløbet

Jobcentret henviste de unge til UU-vejlederne. Ved kursusforløbets opstart deltog der 12 unge med to undervisere. Efter forløbets opstart var der et stort frafald. Der har gennemsnitligt været 4-5 deltagende til hvert møde. De unge mødtes 2x2 timer ugentligt i seks uger. Frafaldet skyldes ifølge medarbejderne, at der er tale om en udsat målgruppe, der ikke har et tilhørsforhold som 10. klasseleverne, og som har svært ved at åbne sig over for fremmede. Ifølge medarbejderne har det været vanskeligt at fastholde en gruppedynamik i en gruppe, der kun mødtes sporadisk. Derudover var der enkelte, der enten kom i job eller som havde et individuelt fokus på at komme i job.

- ” Nogle af de unge bor stadig hjemme hos forældrene, hvor de ikke har været en del af indsats i flere år. Det er derfor svært at få dem til at møde op, særligt når der er tale om et gruppeforløb, hvor de ikke kender de andre unge.

UU-vejleder

De unge var ifølge medarbejderne meget forskellige steder i livet (fokus på at tage kørekort, fokus på at komme i job, manglende overskud osv.), hvilket gjorde det vanskeligt at skabe gruppedynamik. Det store frafald gjorde det udfordrende at gennemføre de planlagte samarbejdsøvelser, der skulle have bidraget med at opbygge gruppedynamik samt en følelse af fællesskab og tilhør.

De unges udbytte af gruppeforløbet

Medarbejderne vurderer, at de unge har fået et begrænset udbytte af hinanden. Medarbejderne fremhæver, at de unges ensomhedsfølelse har været særligt dominerende hos dem alle, hvilket både har virket som en drivkraft for at komme afsted, men også som en hæmsko. Medarbejderne oplever udfordringer med en gruppe af de unge, der ønskede et mere uddannelses- og erhvervsrettet tilbud. Da de fik tilbud om besøg på uddannelsesinstitutioner og virksomheder, afslog de. Det forløb, kommunen planlagde i foråret, skulle afbøde dette ved, at de unge skulle have til fælles at være i virksomhedspraktik. På den måde vil der på forhånd være en forventningsafstemning om formålet med forløbet. Fx foreslog en af de unge følgende:

- ” Man kunne tage ud på virksomhedsbesøg, så man kunne se stederne, og hvilke muligheder der var. Det vil give en afklaring på, hvad det er, jeg går ind til, og hvad der kunne være interessant. Det vil helt sikkert være med til at øge min motivation.

Ung ledig i gruppeforløb

- ” Der skulle være virksomhedsbesøg, ikke være hver gang, men måske hver anden eller hver tredje gang, så man ligesom havde noget at se frem til, og så man blev afklaret på en anden måde ved faktisk at se, hvad det er for nogle steder, der findes, fordi det giver et andet perspektiv.

Ung ledig i gruppeforløb

Medarbejderne fremhæver, at de unge har fået et meget forskelligt udbytte af forløbet, hvilket afhænger af deres situation/behov, og hvor mange gange de har deltaget i forløbet. Generelt har de unge fået et større perspektiv på deres eget liv, deres refleksionsevne er forbedret, og de er blevet bedre i stand til at tage stilling samt ansvar for deres liv, hvilket er et godt udgangspunkt for de opfølgende samtaler.

Medarbejderne vurderer, at de udvalgte temaer var relevante for de unge, men at der manglede tid til fordybelse. Rammerne ift. de få antal undervisningstimer vanskeliggjorde muligheden for at etablere relationer, og de unge havde svært ved at huske, hvad de arbejdede med sidst.

Undervisningselementet, der havde fokus på mødet med fagprofessionelle (med besøg af EN AF OS-ambassadør) vurderes at være særligt vedkommende for de unge, hvortil ambassadørens fortælling skabte stof til eftertanke ift. egne muligheder, ansvar m.m. Den afsluttende dag med frokost samt de opfølgende samtaler med de unge gav, ifølge medarbejderne, et positivt udbytte for de unge, idet frokosten gav mulighed for at etablere relationer, og samtalerne havde fokus på, hvad der skulle ske hos den unge efter forløbet.

Tre unge fra gruppeforløbet er blevet interviewet: En ung nævner, at hun i forvejen var bekendt med det faglige indhold, men fandt det rart at få det opfrisket. En anden ung nævner et positivt udbytte af en minikontrakt, der blev underskrevet, men savnede en opfølgning på denne. Overordnet har de alle fået et positivt udbytte ift. at komme stille og roligt i gang og mødet med andre mennesker, som de betegner som værende i samme båd.

” Ja, det har jeg nok. Jeg er i hvert fald gladere. Det er jeg helt klart. Jeg kan bare mærke, at jeg har lidt mere energi. Det der med at komme ud og snakke om, hvad der skal til for at komme videre.

Ung ledig i gruppeforløb

Her oplever den unge et øget selvværd i form af større livsglæde og forøget energi. Den unge, der oplever en smule øget selvværd, begrundes dette ud fra følelsen af, at det er okay at være i den pågældende situation, og at der er andre i samme båd:

” Også det der med, at der er andre, som er i samme båd, altså der er andre, der går hjemme og ikke laver så meget, så får jeg det sådan, at jeg ikke bare selv er langsom. Jeg har det sådan, at når man kigger på de medier, hvor ens gamle klassekammerater, de allerede har job eller børn eller er ude at rejse eller et eller andet vildt, og man sidder bare derhjemme og ikke laver noget. Og der er det dejligt nok at få at vide, at det er okay ikke at være helt parat endnu.

Ung ledig i gruppeforløb

De unge savner information om forventninger til at komme/være i job/uddannelse:

” Der er talt meget om psykiske tilstande, og hvad man skal have af egenskaber, men der er ikke blevet snakket så meget om, hvilke forventninger der er til én, når man kommer ud, og det tænker jeg, at det kunne være rart at blive klar over.

De unge foreslår, at kurset har fokus på motivation for job/uddannelse gennem samtaler, øvelser m.m. og får et overblik over de forskellige uddannelsesretninger, muligheder, krav osv. De unge påpeger, at det kunne være godt med en kombination med individuelle samtaler ift. at blive mere afklaret om, hvad de gerne vil hver især. Medarbejderne oplyser, at alle de unge har været til opfølgende samtaler.

Sammenfattende kan det konkluderes, at der er en ekstra udfordring i at invitere psykisk sårbare unge til et gruppeforløb i en gruppe, som de ikke er en del af, hvor det eneste, der er til fælles, er, at de har psykiske udfordringer og ikke er i job eller uddannelse. De unge angiver,

at de kunne have tænkt sig koblet noget mere virksomhedsrettet på forløbet, samtidig med at medarbejderne fortæller, at de unge udeblev, når de skulle på uddannelses- og virksomhedsbesøg. Og de unge, der kom i job undervejs, følte ikke, det var nødvendigt at komme i et gruppeforløb længere. Det planlagte forløb i foråret skulle have været gennemført samtidig med, at de var i virksomhedsforløb.

Individuelle samtaleforløb for 18-29-årige i efterår og vinter 2020/21

På grund af corona-situationen valgte Fredericia Kommune at erstatte de planlagte gruppeforløb med individuelle samtaleforløb. De har fundet sted i efteråret og vinteren 2020/2021 og er i skrivende stund stadig i gang. Forløbene forsætter efter projektafslutning, jf. afsnit 4, da Fredericia Kommune har valgt at gøre dem til et fast tilbud til unge, der modtager uddannelseshjælp. Udover corona havde Fredericia Kommune en række argumenter for at gennemføre forløbene individuelt:

- Det er svært at etablere en gruppe af sårbare unge, når de ikke tilhører et bestemt fællesskab som fx en 10. klasseskole.
- Det er svært for de unge at åbne sig over for andre unge, som de ikke kender. Det kan i det hele taget være svært at motivere dem til at komme til fællesmøder, som de ikke føler sig som en del af. Det er en målgruppe, der er svære at få til at møde op i tilbud, hvilket samtalerne skal være med til at åbne op for.
- Vitaliseringsmodellen er designet til individuelle samtaleforløb, så det har været spændende for UU-vejlederne at afprøve den i individuelle samtaleforløb.

” Vitaliseringsmodellen har været nemmere at arbejde med individuelt. Det skyldes bl.a., at mange af de unge er udfordrede i at udtrykke sig skriftligt. Når de er i grupper, kan arbejdet med vitaliseringsmodellen være vanskeligt, idet den kan berøre personlige og sårbare forhold.

UU-vejleder

I det følgende beskrives intentionen med de individuelle samtaleforløb, og hvordan de unge løbende visiteres fra jobcentret. Derefter beskrives indholdet i samtalerne og de unges udbytte af samtalerne, først generelt og derpå ift. job og uddannelse. Til sidst beskrives, hvad medarbejderne har fået ud af forløbene.

Intentionen med de individuelle samtaleforløb

Intentionen med de individuelle forløb, der i skrivende stund stadig er i fuld gang, er, at samtalerne fører til, at de unge bliver klar til at arbejde med en plan for uddannelse sammen med enten deres sagsbehandler i jobcentret eller en UU-vejleder. Midlet hertil er at arbejde med vitaliseringsmodellens fire områder og de unges vej dertil (læs om modellen i afsnit 3).

- Succeskriteriet er, at de unge bliver bevidste om egne handlemuligheder og styrkes i at handle konstruktivt i deres eget liv og dermed forbedre deres livssituationer. De unge skal vende deres psykiske sårbarhed og få øje på deres styrker og bruge disse til at tage ansvaret for deres egne liv – og bekæmpe de udfordringer, som de møder på deres vej.

- Fokus er på den positive, konstruktive tilgang i form af evnen til, at de unge tager styringen i egne liv og i den forbindelse kommer tættere på job og uddannelse. Målet er, at de unge kommer tættere på at træffe et valg i forhold til at påbegynde uddannelse og på længere sigt blive bedre rustede til at fastholde sig i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet.

Den sidste del i vitaliseringsmodellen omhandler retning, hvor samtalen bl.a. henfører til, hvilken retning de unge ønsker at bevæge sig mod i forhold til job og uddannelse.

” De unge får en klar indsigt i, hvad der skal være på plads i deres liv, før de kan fortsætte. Der skal være overskud, før man kan komme videre, og det bliver de bevidste om gennem dette forløb. Mange af de unge har været på mange andre forløb forinden dette, hvorfor de ofte har en stor værktøjskasse med. Dog får de her en udfyldt vitaliseringsmodel med, hvor det står sort på hvidt, hvad de hver især skal arbejde på og med for at opnå deres delmål.

UU-vejleder

Udvælgelse af unge til individuelle samtaleforløb

Det er jobcentret, der udvælger unge fra deres sagsstammer til samtaleforløbet. De sender en beskrivelse af den unges situation og udfordringer til UU-vejlederen, hvorefter vejlederen tager kontakt. Typisk drejer det sig om unge, der har svært ved at fastholde sig i uddannelse og job. De har alle sammen én eller flere personlige, sociale og faglige udfordringer. Fra UU-Fredericia har fem vejledere afholdt samtaler med deltagerne. Jobcentret har bistået med kontakten til den unge og opfølgningen. Afhængigt af den unges evne, vilje til og behov for at indgå i samtalerne bliver der afviklet 4-6 samtaler over 4-6 uger. Dog er nogle af forløbene forlænget, hvis dette har været nødvendigt.

Forløbene er ikke ens, idet der tages udgangspunkt i de unges behov og situation. Nogle unge har brug for få samtaler, mens andre har brug for flere samtaler end dem, der er afsat.

” De unge er forskellige og har behov for forskellige ting. Hvis den unge fx ikke vil bruge modellen, så må vi finde på noget andet. Det handler om at hjælpe dem med det, som de har brug for. Vitaliseringsmodellen er dog med til at åbne op for forskellige ting, hvorfor vi altid tager udgangspunkt i den.

UU-vejleder

I flere tilfælde er samtalerne fortsat i almindeligt UU-regi med den samme vejleder og i koordination med sagsbehandleren fra jobcentret. De unge, som vejlederne og lokalpsykiatrien vurderer kan have gavn af det, er blevet tilbudt en ad hoc-samtale ved lokalpsykiatrien undervejs i samtaleforløbet.⁴

⁴ UU-vejlederne har henvist enkelte unge til ad hoc-samtale hos psykiatrimedarbejderen, men det er ikke lykkedes at gennemføre samtalerne af forskellige årsager. Én fik et forløb hos psykiatrien, hvorfor samtalen ikke blev relevant.

- ” Umiddelbart er jeg meget tilfreds, men jeg tænker, at det er en god idé, at der bliver ført noget opfølgningstilsyn, så det ikke bare slutter efter de planlagte fire samtaler. Jeg tænker, det er vigtigt at vedligeholde.

Ung ledig

De individuelle samtalers indhold

Samtalerne er bygget op omkring vitaliseringsmodellen, jf. 3. Her arbejdes der med de fire psykologiske grundbehov (Selvkendskab, Socialisering, Mestring og Retning), og hvordan de første skridt kan iværksættes mod de individuelle mål, der opstilles. I de næste samtaler tages der fat i, hvordan de første skridt kan tages, og hvad den unge får ud af det. Ofte vælges en eller to af de fire grundbehov i den første samtale, mens de sidste tages op i de efterfølgende samtaler.

- ” Jeg føler, at der er blevet igangsat mange ting i lyset af de her samtaler. Min vej er blevet banet, så jeg nu ved, hvad jeg skal gøre for at komme ind på den uddannelse, jeg gerne vil. Der er sket meget allerede nu. [UU-vejleder] har også været god til at gøre mig opmærksom på, at jeg altid må ringe, hvis der er noget – det er rart, at hun holder mig lidt oppe. Hun følger også op på mig, hvilket jeg synes er rigtig godt i denne proces.

Ung ledig

- ” De unge får en klar indsigt i, hvad der skal være på plads i deres liv, før de kan fortsætte. Der skal være overskud, før man kan komme videre, og det bliver de bevidste om gennem dette forløb.

UU-vejleder

De unge forberedes på livsmestring ved at forholde sig til sig selv og ved selv at opsætte mål inden for hvert af de fire områder i vitaliseringsmodellen. Målene kan være alt fra små ændringer i hverdagen til beslutninger om at påbegynde uddannelse, og hvad der skal til for at kunne det. Alle mål italesætter realistiske muligheder for handlinger og progression. Målene evalueres løbende i samtaleforløbet. Vejlederens og de unges fokus på handlinger og progression leder naturligt hen til, at de unge forholder sig til egne styrker, og hvordan disse bringes i spil, både i det private og i det personlige liv og i den unges kommende uddannelses- og arbejdsliv.

- ” Vi anvender en anerkendende tilgang til de unge. De skal ikke være i tvivl om, at vi respekterer dem og anerkender de udfordringer, de har haft gennem deres liv. Samtidig vil vi åbne deres øjne for, hvordan deres tilværelse kan komme til at forme sig og give dem håb om en tilværelse, hvor de selv tager føringen.

UU-vejleder

- ” Jeg føler, at jeg har fået en stor hjælp på det personlige plan og vejledning i forhold til skole og arbejde. Jeg føler, at jeg har kunnet være meget ærlig og åben i forhold til de ting, der forhindrer én i at gøre de ting, man skal eller gerne vil, og dér har de hjemmeopgaver, [UU-vejleder] har stillet mig fra gang til gang, hjulpet mig gennem mange ting og ikke kun skole og arbejde.

De unges udbytte af samtaleforløbet

Ifølge medarbejderne giver samtalerne klarhed over de unges situation og en positiv indvirkning på de unge, hvilket formodes at være givende for de unges personlige udvikling. Det at de unge medvirker frivilligt, og der er god tid til samtalerne, hvor der tages udgangspunkt i de unges situation og behov, har en stor betydning. Det øger de unges vilje til forandring.

- ” Jeg er ret ofte overrasket over, hvordan de unge vender tilbage til mig og takker for forløbet og dét, forløbet har givet dem bl.a. i form af øget selvværd. Derudover er det min opfattelse, at de unge gennem forløbet bliver mere bevidste om, at de kan mestre ting og duer til noget.

UU-vejleder

De unge er generelt meget positive og peger på, at samtalerne giver dem noget indhold i deres hverdag og giver dem noget at arbejde med, som kan være med til at øge deres selvtillid og motivation for uddannelse og job.

- ” Jeg har bestemt fået mere selvtillid. Det værste, jeg ved, er følelsen af ikke at være i gang med noget. Det er simpelthen forfærdeligt for mig. Men nu, hvor jeg er i gang med noget, altså de her samtaler, og det, vi snakker om, giver mening og interesserer mig – det får tingene til at gå hurtigere, kan jeg mærke. Det motiverer mig virkelig meget, men jeg skal passe på, at det ikke kommer til at gå for hurtigt frem, selvom jeg virkelig har fået lyst til at komme i gang med noget job eller uddannelse. Men min motivation er helt klart blevet meget større.

Ung ledig

Der er tale om en meget bred målgruppe, hvori der indgår unge med mange forskellige problematikker. Derfor er det forskelligt, hvor mange samtaler der skal til, og hvilke delmål der arbejdes med. Nogle arbejder meget hurtigt med job og uddannelse, mens andre har brug for at tale om andre livsforhold og tage nogle mindre skridt.

- ” Det fylder rigtig meget for de unge, at de ikke er lige så langt ift. job og uddannelse som deres jævnaldrende. Dog er det forskelligt, hvordan deres motivation kommer til udtryk i denne forbindelse. Flere har motivation i ordene, men ikke i deres handlinger. Som udgangspunkt vil de alle sammen gerne være ligesom alle andre, så der er motivation til stede blandt de unge.

UU-vejleder

Det at vejlederne og de unge har flere samtaler og god tid til at snakke hele vejen rundt om vitaliseringsmodellens temaer, og det at der ikke udelukkende er fokus på job og uddannelse, gør en afgørende forskel for de unge. Nogle unge har gavn af, at job- og uddannelsesspørgsmål parkeres for en stund, mens andre ret hurtigt er parate til at tale om det i samtalerne.

” Jeg føler, det er [vejlederens] og hendes positive energi og venlighed, der bare har gjort rigtig rigtig meget. Når jeg husker tilbage på alle de andre UU-vejledere, jeg har haft, har haft et stort fokus på job og uddannelse nu og her, men med [denne vejleder] har der været fokus på det menneskelige og mine behov. Hun har gjort, at jeg har følt mig mere velkommen. (...) Jeg er faktisk ret overrasket over, hvor hurtigt jeg har fået motivation. Ift. uddannelse har vi talt om, hvilken retning jeg skal bevæge mig i, men [vejlederen] havde ikke forventet, at jeg kunne klare at skrive en ansøgning allerede, men det gjorde jeg faktisk, og det overraskede mig rigtig meget. [Vejlederen] var virkelig glad, og dér følte jeg mig motiveret. Jeg havde ikke troet, at jeg ville gøre så meget ud af det og gå all in. Det viste mig, hvor meget jeg egentlig gerne vil det her, og at jeg godt kunne, og ja, det gav mig selvtillid.

Ung ledig

Nogle af de unge har brug for at få hverdagen til at fungere og fx komme mere ud, inden der tales job og uddannelse. Der er eksempler på unge, der har fået et stort udbytte i forhold til håndteringen af deres angst.

” Jamen indtil videre har det været sindssygt godt. Det er først nu, hvor jeg begynder at kunne komme lidt ud igen. Jeg har haft en periode, hvor det ikke er gået så godt. Efter samtalerne har jeg fået en rytme i gang, har det virkelig rykket her på det seneste.

Ung ledig

” Generelt er min angst meget mindre. Jeg tager ud til flere ting, og jeg er også begyndt at handle selv. Der er mange ting i min hverdag, som har ændret sig til det bedre – som er blevet meget nemmere for mig. Derudover har dét, at jeg skulle prøve at se tingene lidt udefra, givet mig et andet perspektiv. Det er lidt sjovt, at jeg kun har haft fem samtaler med hende, men det har hjulpet mig meget mere end nogle af de samtaler, jeg har haft med fx psykologer osv.

Ung ledig

Samtidig oplever vejlederne og nogle af de unge, at samtalerne åbner op for job og uddannelse på en måde, der gør, at nogle af de unge i løbet af samtalerne kan se, at der med nogle små handlinger ikke er så langt til job og uddannelse.

” Samtalerne bidrager ved at få de unge til at se, at de ofte ikke er specielt langt fra deres mål om job eller uddannelse. Det handler om at fortælle dem, at der er mange forskellige måder at tage en uddannelse på – der er ikke kun én rigtig vej. Der er rigtig mange tilbud til sårbare unge på uddannelsesinstitutionerne, men det ved de unge ikke, så de ser det meget uoverskueligt, inden vi begynder at tale om det. Samtalerne bidrager derfor også til yderligere oplysning, hvilket kan gøre de unge mere rolige i deres valg af job eller uddannelse.

UU-vejleder

De unges udbytte af samtaleforløbet ift. job og uddannelse

Interviewene med de unge og UU-vejlederne giver et billede af, at samtalerne giver de unge mulighed for at efterrationalisere og se mulighederne i job og uddannelse og lige så langsomt begynde at tro på deres egne evner, og at det kan lade sig gøre at komme videre i livet.

” (...) jeg oplever ofte, at de unge efter endt forløb fortæller, at de har fået en tro på, at de kan mestre job eller uddannelse. De unge fortæller, at dette kommer sig af samtalerne, hvor den unge efterfølgende har fået lov til at efterrationalisere. Ved at de unge får lov til at se ting i et andet lys, giver det dem en øget tro på sig selv.

UU-vejleder

I dialogen med UU-vejlederen får de unge mulighed for at reflektere over de ting, der bliver drøftet på baggrund af vitaliseringsmodellen. De unge får nye perspektiver og en generelt dybere forståelse for egne kompetencer og personlige opmærksomhedspunkter, hvilket gavner selvforståelsen og overblikket over egne evner. Forløbet med vitaliseringsmodellen som ramme er med til at styrke de unges motivation undervejs og efter forløbet. Dette skyldes bl.a. vitaliseringsmodellens opfordring til de unge om, fra gang til gang, at gennemføre nogle specifikke hjemmeopgaver/delmål. Disse delmål er udarbejdet af de unge selv, men i samråd med UU-vejlederen.

” De unge skal hele tiden øve forskellige ting derhjemme. Det, de unge gerne vil blive bedre til, skal de også øve og gøre i deres fritid. Dette sker imellem samtalerne. Derfor følger jeg også op på, om de unge gør de ting, som vi har aftalt. Dette gør, at de lykkes med en masse ting, der kan bidrage til deres selvtillid og motivation.

UU-vejleder

” De unge er blevet mere målrettede, både ift. at blive realistiske omkring, hvad de kan, gerne vil og hvordan de så når dertil. Det handler om at gøre dem mere klar til at tage de små skridt.

UU-vejleder

Medarbejderne angiver, at mange af de unge er kommet tættere på job og uddannelse, fordi de får sat ord på, hvad de skal arbejde med, og hvad de er gode til.

” De er kommet tættere på job og uddannelse på den måde, at de unge har fået sat ord på, hvor de ser udfordringer ift. job og uddannelse, hvad de godt kunne tænke sig, hvor deres styrker og svagheder er osv. Så er alt andet lige blevet mere afklarede samt ser sig selv i et mere realistisk lys ift. job og uddannelse.

UU-vejleder

Medarbejdernes udbytte af forløbene

Det at have tid til de unge over en længere periode med en klar struktur i samtalerne fremhæver medarbejdere som en gevinst, både for de unge og deres mulighed for at handle i samråd med jobcentret. Gennem samtalerne får medarbejderne en bedre forståelse for de unges forskellige problemstillinger, herunder psykiske udfordringer. De har

ikke nødvendigvis fået en større viden om psykisk sygdom, men får igennem samtaleforløbet en større forståelse for, hvad der skal til, for at de unge kommer videre i deres liv.

2.3 Forløb for 18-29-årige i Esbjerg

Esbjerg Kommune valgte, at målgruppen skulle være uddannelsesparate unge, der i forvejen har kontakt med samtlige af de tre samarbejdspartnere (Lokal Psykiatrien/B&U Psykiatrien, Jobcenter Esbjerg og Kontakten (tidligere Kraftcentret⁵), og at de skal henvises til forløb hos Kontakten. Metoden, der skulle afprøves, var, at der skulle gennemføres tre samtaler på tværs med en repræsentant fra hver af de tre samarbejdspartnere sammen med den unge: ved opstart, midtvejs og ved afslutning af det seks måneder lange forløb. Den sidste med henblik på den videre indsats for den unge.

Karakteristik af målgruppen:

- Unge med forskellige sammensatte og psykosociale problemstillinger.
- Der er tale om en meget uhomogen gruppe med forskellige problemstillinger og forskellige skånehensyn.
- Misbrug i mindre grad og dobbeltdiagnoser.
- Psykiske problemer/psykisk lidelse: angst, depression, ADHD, sindslidelse m.m.
- Psykisk sårbarhed.
- Manglende netværk.
- Psykiske og sociale funktionsnedsættelser.
- En stor del af de unge har været ude og inde af offentlig forsørgelse i varierende perioder – varighed i offentlig forsørgelse har ingen betydning for deltagelse i projektet.

Planen var, at forløbet skulle have løbende optag op til 15 deltagere.

Da listerne af unge i målgruppen, som var i kontakt med alle tre parter, blev gennemgået, var der en del på listen, men det var ifølge Kontakten kun meget få unge, der endte ud med at være parate eller aktuelle for denne indsats. Dette resulterede i, at der i alt er to unge, der har gennemgået det planlagte forløb i Kontakten (seks måneders varighed), hvor der er gennemført de planlagte samtaler på tværs med den unge i løbet af forløbet.

Formålet var at optimere samarbejdet mellem kommunen og psykiatrien. Der er sket en del udskiftning på ledelsesplan, herunder ledelseskift/omorganisering i Kontakten. Der er brugt mange ressourcer i Uddannelsescentret i den koordinerende rolle og tovholderfunktionen, uden at det har resulteret i flere gennemførte forløb. Psykiatrien har ikke ønsket at have tovholderfunktionen, da dette ikke er en ny funktion og ikke hensigten fra starten. Af denne grund har det ikke været muligt at optage flere unge i forløb i projektet. Til gengæld kan der ifølge samarbejdspartnerne trækkes en del læring ud af den proces, herunder nogle arbejdsgange, der er blevet gjort lettere fremadrettet, fx i kommunikationen mellem psykiatrien og kommunen. Der er dannet netværk på ledelsesniveau, hvilket ifølge ledelsen har styrket samarbejdet på tværs.

⁵ Undervejs i projektet var der omorganisering i Esbjerg Kommune, hvilket betød lederskift, samt at der i den forbindelse blev omstruktureret, så Kraftcentret blev til Kontakten.

Samarbejdspartnerne har på baggrund heraf formuleret tre anbefalinger til fremtidigt tværgående samarbejde:

- Det er vigtigt, at man arbejder systematiseret med det tværsektorielle arbejde, således at rollefordelingen imellem kommunen og psykiatrien er tydelig. Det er vigtigt, at der på ledelsesplan er opbakning og tydelighed, når man samarbejder på tværs.
- Det er vigtigt med en samtidig indsats og respekt for kompetencefordelingen imellem psykiatrien og kommunen.
- Det er vigtigt, at målgruppen ikke er for snæver. Måske kunne denne med fordel have været udvidet.

Samarbejdspartnerne giver udtryk for, at projektet har bidraget med en tværfaglig tænkning hos både ledere og medarbejdere.

3 Udvikling af samtaleskabelon i Fredericia

UU-vejlederne i Fredericia Kommune anvender Jan Tønnesvangs vitaliseringsmodel⁶ i deres vejledning. De har både anvendt den i gruppeforløb og i individuelle forløb for 10. klasses elever og unge ledige over 18 år. I dette afsnit beskrives det, hvordan vejlederne har anvendt modellen som samtaleskabelon.⁷

” Indsatsen adskiller sig fra andre indsatser ved, at den er rammesat på baggrund af vitaliseringsmodellen. Man bevæger sig rundt i forskellige felter for at af-dække de unge. Man nærmer sig coaching og taler om den unge ud fra den unges behov, og hvor den unge gerne vil se en forandring. Her er det formålet at aftale nogle delmål/mål, som den unge skal have gennemført/gjort til næste samtale. Pointen er, at det er et samtaleredskab og et redskab for den unge, så vedkommende kan se og bruge den derhjemme. Her kan den unge se, hvad der er blevet talt om på mødet – konkret ift. retning, hvordan de ser sig selv, deres mål og hjemmeopgaver. Det handler meget om retning og mening på kort sigt, så de unge kan forholde sig til det.

UU-vejleder

3.1 Om vitaliseringsmodellen som samtaleskabelon

Vitaliseringsmodellen er et meget konkret og praktisk værktøj, der omsætter psykologiske teorier om behov og kompetencer, så den kan bruges i det pædagogiske og uddannelsesmæssige arbejde med børn og unge.

Modellen bruges til at sætte fokus på de relationer og miljøer, der kan gavne og aktivere eller vitalisere de unges grundlæggende psykologiske behov, der er drivkraften i den enkeltes tilværelse. Der arbejdes med fire psykologiske drivkræfter og grundbehov:

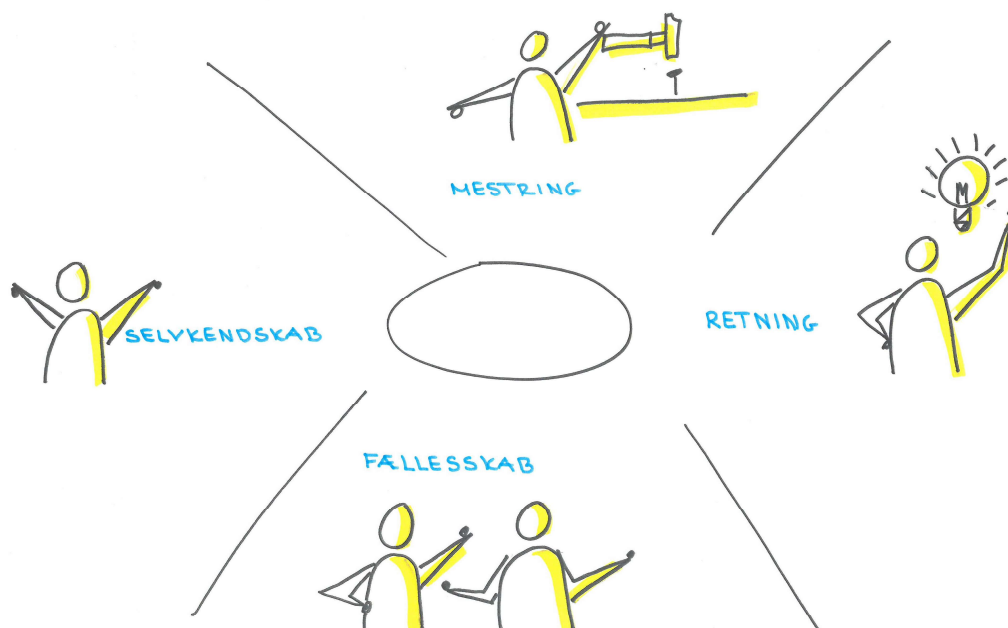
1. Selvkendskab handler om det behov, vi som mennesker har for at være dem, vi er, og for at andre ligeledes ser os, som vi er.
2. Fællesskab handler om det behov, vi som mennesker har for at høre til og indgå i fællesskaber med andre.
3. Retning handler om det behov, vi som mennesker har for at opleve mening med ting, der er større end os selv, og som åbner og organiserer vores tilværelse med en betydningshorisont for vores måde at manifestere os selv på.

⁶ Kilde: Jan, Tønnesvang. & Nanna B., Hedegaard. (2015). Vitaliseringsmodellen: – en introduktion https://klim.dk/files/assets/Smagsproever_mm/Vitalisering03.pdf

⁷ Strukturen for samtalerne med de to unge i Esbjerg har primært været på baggrund af en dagsorden. Der har ikke været en gennemgribende systematik, hvorfor der ikke er tale om en fast samtaleskabelon. Derfor er det ikke relevant at beskæftige sig med erfaringerne i Esbjerg i dette afsnit.

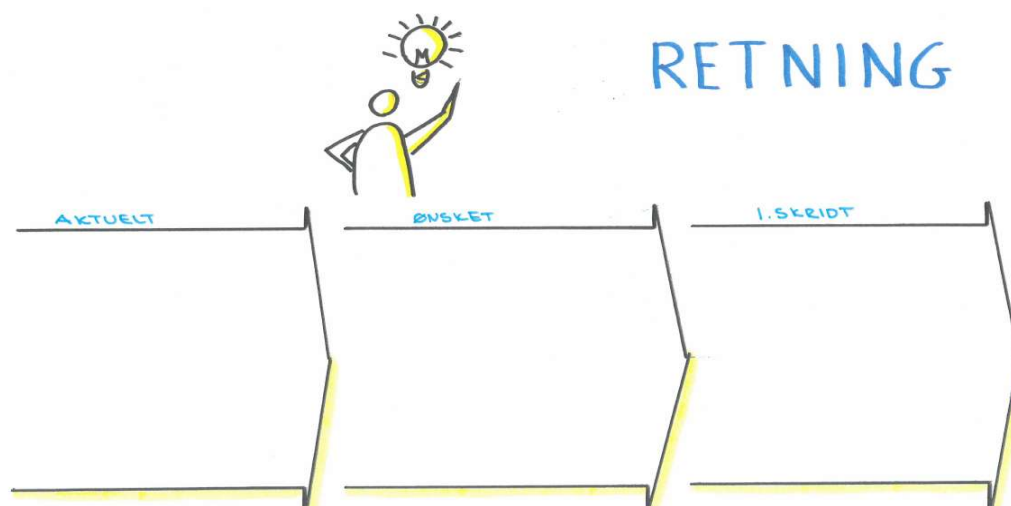
4. Mestring handler om det behov, vi som mennesker har for at kunne mestre de udfordringer, vi står over for, samt at kunne udvikle og udnytte evner, talenter og færdigheder på måder, så disse bliver afstemt i forhold til ambitioner og idealer.

Fredericia Kommune har visualiseret vitaliseringsmodellen som et arbejdsværktøj, der præsenteres for de unge:

De fire psykologiske grundbehov har alle fungeret som samtaleemner i forløbene, hvor det har været de unges opgave, i samråd med vejlederen, hhv. at beskrive deres aktuelle situation, deres ønskede situation samt hvad der skal til for, at de kan nå denne ønskede situation. Vitaliseringsmodellen bidrager ved at give de unge et overblik over, hvilke handlinger de skal foretage sig på kort og længere sigt. På kort sigt giver det de unge nogle håndgribelige delmål, der kan støtte dem i at nå deres ønskede mål.

Samtaleskabelonen har til formål at overskueliggøre vejen til de unges ønskede mål inden for de fire psykologiske grundbehov. Hertil er det UU-vejledernes opgave, i dialog med den unge, at kortlægge den unges aktuelle og ønskede situation for herefter at kunne arbejde målrettet mod en mere realistisk tilværelse gennem delmål/hjemmeopgaver. Eksemplet nedenfor er samtalskabelonen tilhørende det psykologiske grundbehov omhandlende "retning". De resterende tre samtalskabeloner er illustreret på samme vis.

De unge skal i den første kasse, "AKTUELT", beskrive deres aktuelle situation. Herunder hvilke udfordringer de unge måtte have, og som er en barriere for, at de kan overkomme hverdagen, job og/eller uddannelse. Ved kassen "ØNSKET" skal den unge beskrive den ønskede situation. Herunder de ting, den unge gerne vil arbejde med, ændre til det bedre eller muligvis ønsket om job eller uddannelse. Endelig skal de unge i den sidste kasse, "1. SKRIDT", beskrive, hvad der helt konkret skal til, for at de kommer et skridt nærmere deres ønskede situation. Vitaliseringsmodellen bidrager med at give de unge overblik, idet der arbejdes visualiserende, samtidig med at arbejdet med det første skridt tilbyder de unge håndgribelige delmål, der kan støtte dem i at nå deres ønskede mål.

Vitaliseringsmodellen er et redskab til de unge, men det er op til de unge selv at udfylde modellen med delmål og visioner samt at nå til en erkendelse af, hvorledes disse skal opnås. Endvidere er det op til de unge selv at gennemføre de opstillede delmål. De unge er således aktive medproducenter af redskaber og metoder til brug i eget liv.

” De har klart fået mere selvindsigt og en tro på, at tingene kan lade sig gøre for dem, og at der er et håb om, at de kan komme videre og i job/uddannelse. (...).

UU-vejleder

” Det er helt fundamentalt for den unges udbytte, at relationen til medarbejderen er god. Hvis ikke relationen er god, kan man som medarbejder ikke få lov til at komme tæt på og ind til den unge. Det handler om at få den unge til at åbne sig, og det kan man kun, hvis relationen er god.

UU-vejleder

Vitaliseringsmodellen fungerer som samtaleredskab, der åbner op for og strukturerer samtalen med de unge om deres selvforståelse, drømme og livsudfordringer, og hvordan der kan handles i forhold til disse. På baggrund heraf gennemfører de unge hjemmeopgaver, der alle er kædet sammen med en af de fire psykologiske grundbehov for motivation, og som alle skal give de unge yderligere indsigt i hver af de fire motivationsformer.

I valgfaget i 10. klasse har de lavet øvelser og aktiviteter, der lægger op til en af de fire områder i modellen. Det handler om at opstille mål for den unge, hvorefter der skal følges op på, om de unge når målene. I de individuelle samtaler med de 18-29-årige har modellens fire temaer dannet rammen for samtalen.

” Modellen er god til at give én et tydeligt overblik. Jeg tror, at det var vores samarbejde omkring modellen og de opgaver, jeg blev stillet, som jeg skulle have gjort fra gang til gang, så jeg tror, modellen har spillet en rolle i forhold til at bane min vej. Jeg synes, at selve modellen er rigtig fin, så man kan få kortlagt sine vanskeligheder, sin retning osv.

Ung ledig

3.2 Samtaleskabelon i gruppeforløb

Fredericia Kommune har anvendt vitaliseringsmodellen som samtaleskabelon i gruppeforløb for 10. klasseelever i efteråret 2019 og 2020 og for unge ledige i efteråret 2019. Det har været nyt for UU-medarbejderne at anvende den i gruppesammenhæng, fordi den er lavet til at arbejde med individuelle problematikker. Det har ifølge medarbejderne givet et mere dybdegående kendskab til de unge og dermed et bedre udgangspunkt for, at de unge kan arbejde med deres fire grundbehov. Udfordringen er dog, at det er sværere at få de unge til at åbne sig over for andre, når der tales om de fire grundbehov. Til gengæld giver det mulighed for, at de unge kan inspirere hinanden, hvilket er sværere, når man som ung sidder alene med en voksen.

” I gruppeforløbet mangler der de lukkede rum, som man jo typisk får, når man snakker én til én. I en gruppesammenhæng skal der virkelig noget mod til, før man deler sine udfordringer med en gruppe, som man ikke kender særlig godt. Derfor bliver det nok heller ikke så dybdegående, men samtidig synes jeg også, at jeg har set tendenser til, at man har kunnet inspirere hinanden. Det, der bliver delt, har derfor ikke kun betydning for én selv, eller mig som vejleder, men det kan også få værdi for de andre.

UU-vejleder

Derfor har underviserne arbejdet med at sikre en god, tryk og legitim ramme for forløbet.

” Det legitime rum er kommet med tiden. Det er udtryk for, at de er blevet mere trygge ved hinanden, eftersom de har fået mere med hinanden at gøre. Men det er klart, at noget så banalt som det, at jeg har tavshedspligt, det er vigtigt at få sagt, og det har vi gjort meget ud af fra starten af. Derudover forsøgte vi også at skabe et mere uformelt rum, hvor man også kan joke med hinanden og grine sammen – det er med til at løsne op. Det kan også være, at jeg deler ud af mine udfordringer eller andre unges generelle udfordringer for at skabe et rum, hvor man ikke er særlig, bare fordi man er blevet udvalgt til det her forløb. Det handler om for mig at normalisere deres udfordringer uden at negligere dem og underkende værdien og vigtigheden af den. Men det er en svær balancegang, og det kræver noget mere end ved de individuelle forløb.

UU-vejleder

På den måde er underviserne med til at sætte rammen for arbejdet med de fire grundbehov. For at det skal virke, skal de unge naturligvis involvere sig, da det er dem, der skal arbejde videre med delmålene efterfølgende. Derfor har medarbejderne lavet en forventningsafstemning med de unge om, at de skal engagere sig:

” Det er vigtigt, at de selv er afklarede med, at de byder ind. At de betinger sig på at være aktive. De skal bidrage i det omfang, de magter. Altså de skal give noget af sig selv, og det har vi også snakket med dem om, inden de tilmeldte sig. Det er ikke et informationskursus, hvor man får løsningerne præsenteret for sig. Det kræver, at man involverer sig. Derudover har det også kæmpe betydning, hvad det er for en gruppe, vi får sammensat. Det synes jeg har været tydeligt alle tre gange. De skal møde op med en lyst til at deltage og en positiv energi.

UU-vejleder

Medarbejderne, der har haft unge ledige fra jobcentret i gruppeforløb, savnede supplerende værktøjer, idet det var svært at aktivere og motivere de unge. Medarbejderen fra 10. klasseforløbet har haft succes med at lave nogle samarbejdsøvelser, der bliver rost af eleverne. De har bygget bro til arbejdet med vitaliseringsmodellens fire temaer. For alle grupper har det krævet grundig guidning, fordi de kan have svært ved at formulere sig på skrift.

De unge 10. klasseelever fremhæver særligt en øvelse, hvor de selv har skullet formulere sig på skrift og konkretisere, hvad de helt specifikt ønsker at kunne mestre i fremtiden.

” Jeg har skrevet mange ting ned i forhold til emnerne – det, som vi gerne ville lave om, og det har hjulpet meget, fordi så får man det gjort. Jeg vil gerne være mere social, og det synes jeg også, at jeg er blevet en lille smule.

10. klasseelev

Elevernes udbytte af samtaleskabelonen

Som udgangspunkt har arbejdet med modellen været gavnligt for eleverne, idet den hovedsageligt har hjulpet dem til at reflektere og fokusere på specifikke områder, som de unge selv ønsker at ændre, forbedre eller forberede sig på. Fx udtaler en elev hertil følgende:

” Den del af modellen, der handlede om fremtiden, har nok hjulpet mig mest.

10. klasseelev

” Vi har brugt vitaliseringsmodellen, hvor vi har skrevet ned med aktuelt, og hvad vores ønsker var, og hvad vores første skridt kunne være, så det har vi brugt. Vi har brugt modellen hver tirsdag.

10. klasseelev

Desuden udtaler de unge, at specielt øvelsen, hvor de selv har skullet formulere sig på skrift, og konkretisere, hvad de helt specifikt ønsker at kunne mestre i fremtiden, har været medvirkende til at styrke deres selvudvikling.

- ” Når man nu tænker over det og fokuserer på det (...) Fordi vi skulle skrive det hele ned, gav det mig et overblik over, hvordan man gerne vil have, at tingene skal være.

10. klasseelev

En ung fortæller, hvordan vedkommende har arbejdet med at være mere social.

- ” Jeg har skrevet mange ting ned i forhold til emnerne – det, som vi gerne ville lave om, og det har hjulpet meget, fordi så får man det gjort. Jeg vil gerne være mere social og det synes jeg også, at jeg er blevet en lille smule.

10. klasseelev

Der er således meget, der indikerer, at øvelsen, hvor eleverne alene har skullet reflektere og nedskrive deres egne ønsker og visioner for deres personlige selvudvikling, har bidraget positivt til elevernes udbytte af undervisningen.

3.3 Samtaleskabelon i individuelle samtaler

Samtaleskabelonen er den samme som den, der blev udviklet ved første gruppeforløb. Samtalemødelen er et dialogredskab, der udfyldes under samtalen. Dette gøres enten direkte på samtalearket eller på posters. Det er forskelligt, om vejlederen har gennemgået ét eller flere temaer i den første samtale. Det afhænger af den unges situation og behov. De unge vurderer deres aktuelle syn på hvert af de fire områder, opsætter ønskelige mål og første skridt mod at iværksætte disse mål. Ved den efterfølgende samtale tales der om den enkeltes indsats for at iværksætte første skridt og den unges udbytte af dette.

- ” Jeg synes, det har været godt at arbejde ud fra modellen. [Vejleder] fulgte ikke modellen i rækkefølge, men ud fra, hvad der passede bedst til mig. Vi tog det hele i et meget roligt tempo. Modellen har været en god vejledning for mig i forhold til, hvordan jeg skal gribe tingene an, og hvad jeg skal tænke på i form af opgaverne.

Ung ledig

Vitaliseringsmodellen er i samtalerne blevet præsenteret for den unge, hvorefter fokus er på de unges interesser og de emner, som de har lyst til at tale om, samt deres udfordringer. Derefter er den blevet anvendt som samtalskabelon, som de taler ud fra og skriver noter på baggrund af. En af medarbejderne starter altid ud med at tage fat i det hjørne af modellen, som forholder sig til den unges selvindsigt, da dette ifølge vejlederen er et godt sted at starte. Her tales der om lavpraktiske ting, så som hvor er de henne i livet, hvordan går det, kan de forklare en god dag, kan de forklare en dårlig dag, hvad forhindrer dem i at være dér, hvor de gerne vil være, hvilke udfordringer har de lige nu osv. Det er meget forskelligt, hvor meget de kan fortælle om sig selv.

” Jeg går meget slavisk til værks og taler altid ud fra de fire temaer i vitaliseringsmodellen. Jeg starter altid ved det tema, der handler om den unges selvblende, da det er en god måde at få de unge til at sætte lidt ord på sig selv på, og hvordan de har det lige nu.

UU-vejleder

Modellen er ifølge medarbejderne god til udsatte unge, fordi den er grafisk illustreret og nem at gå til. Både de unge og medarbejderne oplever, at det er godt at kunne tage fat i en model, der fysisk ligger på bordet. Det gør, at den virker mindre farlig for den unge. Der, hvor vitaliseringsmodellen ikke fungerer så godt, er, at det kan være meget svært at tage det næste skridt, hvis de unge ingen motivation eller lyst har i forhold til at opsætte nye målsætninger for sig selv. Nogle medarbejdere har oplevet, at det i enkelte af de langtrukne forløb kan være svært at nå igennem alle fire emner. Det, synes de, er synd, da de sidste emner er ret relevante for de unge. De sidste emner fokuserer meget på retning og på, hvad der skal ske med de unge efter forløbet.

Medarbejderne er enige i, at modellen er god til at sætte en ramme for samtalen og samtaleforløbet, hvor de unge kan se, at de udvikler sig. Dog kan det være en udfordring, at nogle af de udsatte unge har nogle meget komplekse udfordringer, de vil tale om, som ikke er helt enkle at løse efter modellen.

” Vitaliseringsmodellen er god til at sætte en ramme, dog kan dette også være en udfordring, idet flere af de unge har brug for at komme et sted og kun fortælle om det, som de er optagede af lige nu og her. Derfor kan rammen godt til tider virke begrænsende. Fordelen er desuden, at man via modellen kan vise de unge en form for progression i deres søgen efter at løse nogle af deres udfordringer samt at nå de mål, de har sat sig for at opnå i hverdagen. Modellen sørger for, at man følger op og giver de unge et klart billede af, hvad det er, de gerne vil, og hvad de så skal gøre for at nå deres målsætning. Modellen gør det konkret for den unge og giver os en idé om, hvor sårbare de er.

UU-vejleder

De unges udbytte af samtalemодellen

Samtalemодellen virker meget konkret, giver de unge selvindsigt, og giver de unge mulighed for at se løsninger, og se, at de over tid udvikler sig. Når de går fra samtalen, har de et udfyldt skema med sig, hvor der står, hvad de skal arbejde med for at nå deres mål.

” De unge får en klar indsigt i, hvad der skal være på plads i deres liv, før de kan fortsætte. Der skal være overskud, før man kan komme videre, og det bliver de bevidste om gennem dette forløb. (...) de [får] her en udfyldt vitaliseringsmodel med, hvor det står sort på hvidt, hvad de hver især skal arbejde på og med for at opnå deres delmål.

UU-vejleder

En UU-vejleder giver et eksempel på gøremål som at tale med sine forældre eller sende en jobansøgning.

- ” For hver samtale opstilles der et mål eller noget, de skal arbejde med eller undersøge til næste gang. Dette kan være helt lavpraktiske gøremål så som at tale med sine forældre om svære ting eller at sende en jobansøgning. Jeg følger altid op på, om den unge når de delmål, der bliver sat.

UU-vejleder

Når de unge forlader samtalen, er der således klare forventninger til, hvad de skal gøre til næste gang.

- ” De unge får en oplevelse af at være blevet lyttet til samt en indsigt om sig selv, hvilket er vigtigt for deres proces.

UU-vejleder

- ” Jeg er ret ofte overrasket over, hvordan de unge vender tilbage til mig og takker for forløbet og dét, forløbet har givet dem, bl.a. i form af øget selvværd. (...).

UU-vejleder

Sammenfattende kan det konkluderes, at samtalemodellen har medvirket til at skabe klarhed og give de unge mulighed for bedre at håndtere hverdagen, herunder vejen mod job og uddannelse.

- ” Jeg synes, jeg er blevet bedre til at håndtere situationer i hverdagen. Jeg har altid været rigtig glad for at melde tilbage til [vejlederen] ift., hvad der er sket i løbet af ugen. Det har været rigtig positivt.

Ung ledig

4 Aftalegrundlag – tværgående samarbejde

Den fjerde delindsats handler ifølge projektbeskrivelsen om, at der udarbejdes et lokalt, fælles aftalegrundlag på tværs af psykiatrien, relevante forvaltninger i kommunen, uddannelsesinstitutioner og øvrige aktører, der kan være en del af de unges kontaktflade i systemerne. Aftalegrundlaget skal sætte rammen for en stærk relationel koordineringskultur og samarbejde på tværs.

I det følgende beskrives arbejdet med det lokale aftalegrundlag, og hvad de enkelte kommuner og psykiatri er kommet frem til.

4.1 Aftalegrundlag i Fredericia

Det overordnede samarbejde i Fredericia har været bundet sammen af fælles møder i den samlede projektgruppe for Fredericia, hvor de store linjer er blevet drøftet og trukket. Projektgruppen bestod af UU-vejledere, medarbejdere og ledere fra Psykiatrien samt projektledelsen fra PsykInfo.

På baggrund heraf blev der tidligt i processen sammensat to mindre enheder, hvoraf den ene har haft fokus på forløbene på den kommunale 10. klasse i Fredericia, og den anden har haft fokus på unge i alderen 18-29 år, som modtager uddannelseshjælp.

Samarbejdet om 10. klasse valgfag

Børne- og Ungdomspsykiatrien, 10. klasse centret og UU har samarbejdet om forløbet. Inden forløbsopstart er der i et samarbejde mellem skole og UU-vejleder blevet udarbejdet en liste over elever, der ville kunne drage fordel af deltagelse i forløbet, jf. beskrivelsen af valgfaget ovenfor.

Ifølge medarbejdere og ledere har der været et virkelig godt samarbejde mellem Børne- og Ungdomspsykiatrien, skolen og UU Fredericia med UU som det overordnede bindeled. Det betyder meget, at UU-vejlederen sidder i samme hus som 10. klasse. Under valgfaget har UU-vejlederen og medarbejderen fra psykiatrien samarbejdet, suppleret hinanden og været fælles om at gennemføre forløbene. Samarbejdet har ifølge medarbejderne herudover også medført en øget gensidig bevidsthed og forståelse mht. de impliceredes fagligheder, der har bidraget ind i projektet. De beskriver her fordelene ved samarbejdsmodellen:

” Fordelen ved samarbejdsmodellen har overordnet set været, at det konkrete samarbejde har kunnet foregå i mindre enheder koncentreret om de enkelte parter, der også rent lavpraktisk har skullet koordinere og udføre indsatsen.

Det er vurderingen fra både skolens og UU's side, at der også fremover vil være elever, der vil have gavn af forløbet. Der arbejdes derfor på at integrere forløbet som et fast valgfag, som eleverne vil kunne vælge, med fokus på opstartsperioden på skolen, for at understøtte det sociale relationsarbejde, samt muligvis også i slutningen af skoleåret for den gruppe af elever, der er meget uafklarede ift. ungdomsuddannelse.

Det vurderes både af skole, UU og Ungdomspsykiatri, at det tværfaglige samarbejde på tværs af professioner generelt er meget givende, hvorfor der er gensidig opmærksomhed på at forankre samarbejdet i en, for alle parter, hensigtsmæssig og realistisk form.

I de gennemførte forløb har hhv. Børne- og Ungdomspsykiatrien og UU Fredericia deltaget med lige stor vægt, hvilket har bidraget til at give forløbene en god balance og en bredere faglighed. Det vurderes, at man også vil kunne opnå et positivt resultat ved at inddrage psykiatrien som en art gæsteunderviserrolle undervejs i forløbet (fx en halv til en hel undervisningsgang), hvis ikke ressourcerne er til stede til at kunne bidrage til et fuldt forløb. På denne måde vil skole og UU være de bærende kræfter, mens psykiatriens bidrag stadig inddrages og bringes i spil. Det kan evt. kombineres med muligheden for individuelle samtaler i Børne- og Ungdomspsykiatrien for de deltagere, der på forløbet måtte profitere heraf.

Samarbejdet om de unge, der modtager uddannelseshjælp

UU-Fredericia samarbejder med Fredericia Jobcenter om rekruttering af unge på uddannelseshjælp, som af personlige, sociale og/eller faglige årsager ikke er i uddannelse eller beskæftigelse. Socialindsatsens modtagelse Din Indgang inddrages som samarbejdspartner ved de unge, som det vurderes har sociale støttebehov.

Når medarbejdere i jobcentret har kontakt til unge, som de mener vil kunne profitere af et vitaliserende samtaleforløb med UU, kontaktes en koordinerende medarbejder i UU, som derefter i samarbejde med UU-vejlederne fordeler sagerne. Efter endt samtaleforløb sender UU-vejlederne en skriftlig evaluering og forslag til fremadrettet plan for den unge tilbage til den unges sagsbehandler. Vejleder og sagsbehandler er løbende i kontakt med hinanden gennem samtaleforløbet i forhold til at afstemme muligheder for den enkelte unge.

Har den unge udfordringer, hvor det vurderes, at socialindsatsen kan støtte den unge, kontaktes disse enten af den unge selv eller med hjælp fra en mentor i UU.

Har den unge psykiske udfordringer, hvor sagsbehandler eller UU-vejleder ikke er i stand til at vurdere, hvilke særlige indsatser der kan/skal iværksættes, for at den unge kan påbegynde job eller uddannelse, kontaktes PsykInfo for sparring.

Jobcentret og UU er fysisk placeret sammen, og dette fremmer ifølge ledelse og medarbejdere det daglige samarbejde.

Medarbejderne og ledelsen i Fredericia Kommune ser samtalskabelonen som en vigtig ramme for samarbejdet, idet indsatsen bliver mere struktureret og tillidsfuld med de unge, og dermed også en fælles indsats på tværs af afdelinger:

” Et mangeårigt samarbejde mellem UU og Jobcentret danner et solidt grundlag for at udvide samarbejdet med den i projektet anvendte samtalskabelon. Der er gode eksisterende samarbejdsrelationer, der danner grundlag for en solid tillid til hinandens kompetencer, og som fremmer engagementet i forhold til at løse den fælles opgave omkring unge, der ikke er i uddannelse og beskæftigelse. Gennem det etablerede samarbejde i Den Kommunale Ungeindsats er samarbejdet med socialindsatsen endvidere styrket, og denne inddrages i samarbejdet, når det vurderes relevant.

En af de interviewede UU-vejledere understøtter dette ved at supplere med, at indsatsen bliver mere kontinuerlig og struktureret opfølgning med samtalskabelonen som omdrejningspunkt:

” De unge har altid én i jobcenterregi, som de kan gå til. Dette projekt har dog den fordel, at det sætter nogle klare rammer og er grundet Vitaliseringsmodellen mere struktureret. Derudover skal der registreres på en anden måde, end ved andre indsatser. Hertil, at vi UU-vejledere skal tilbage til sagsbehandlingerne mere end normalt og følger meget op hele tiden. Det er blevet mere kontinuerligt - der er mere opsamling, og der er mere forberedelse. Der er ikke nogen unge, som bare slipper igennem her. Der bliver fulgt op også med sagsbehandlerne og samarbejdet tæt med dem.

UU-vejleder

I realiteten er forløbet længere for nogle af de unge, der forsætter i samtaler efterfølgende. Sådan vil det også være i fremtiden, hvis de unge stadig er en del af jobcenter- og vejledningsindsatsen. Som en af de unge siger

” Måske skulle forløbet være længere. Derudover synes jeg også, det er vigtigt, at det hele ikke skal handle om job og uddannelse, men også ens mentale sundhed. Hvis man ikke har det godt oppe i hovedet, kan man jo heller ikke gennemføre en uddannelse eller have et job. Derfor synes jeg også, at der skal være fokus på ens mentale sundhed i samtalerne. Altså hellere, at forløbet tager lidt længere tid, så det faktisk virker til sidst, i stedet for at bare at blive kastet ud i job og uddannelse, hvis man grundlæggende ikke har det godt eller er sund og rask oppe i hovedet – jeg ved fra erfaring, at så vil man droppe alle tingene, man kan ikke holde det ud, og man får det bare 100 gange værre.

Ung ledig

Der er ifølge medarbejderne etableret et godt samarbejde med psykiatrien, men som ovenfor beskrevet i afsnit 2 har det været vanskeligt med et tæt samarbejde, fordi de unge har fået tilbudt ad hoc-samtaler, der næsten ikke er blevet brugt:

” Det tværfaglige samarbejde har på papiret fungeret supergodt. Dog er det ikke mange af de unge, der har benyttet sig af muligheden, hvorfor psykiatrien ikke har været så meget med indover, som ellers var den oprindelige plan. Der er et stort potentiale i samarbejdet med psykiatrien, og jeg håber, at flere unge vil benytte sig af tilbuddet, da flere af dem vurderes at have behov for dette. Mange af de unge har været tilknyttet psykiatrien og andre forløb, hvor de har haft mange forskellige fagpersoner inde på livet, hvorfor det kan være en udfordring for dem at skulle tale med endnu en ny.

UU-vejleder

På baggrund af erfaringerne i samarbejdet med lokalpsykiatrien har parterne besluttet, at en PsykInfo-konsulent fremover kan inddrages, hvis en kommunal medarbejder har behov for sparring. Medarbejderne og de unge kan derudover benytte PsykInfos generelle tilbud, fx ungeambassadører samt åbne rådgivning.

Indsatsen implementeres i den Kommunale Ungeindsats - KUI som et samarbejde mellem uddannelses-, job- og socialindsatsen. Konsulenten fra PsykInfo kan inddrages i samtaleforløbene med de unge og fungerer som sparringspartner for KUI.

Der bliver tale om et tilbud, hvor jobcentret kan visitere unge til et samtaleforløb med en UU-vejleder.

Anbefalinger til andre kommuner

Fredericia Kommune har formuleret følgende anbefalinger til andre, der vil arbejde med samme modeller:

- Sørg som det første for at lave en tydelig forventningsafstemning ift. samarbejdet – hvad ønsker vi af hinanden, og hvad kan vi hver især bidrage med.

- Planlæg de overordnede rammer i fællesskab – skab fx enighed om overskrifterne for de enkelte forløbsgange, så I er enige om, hvor I vil hen med forløbet.
- Vær nysgerrige på andres fagligheder, og se samarbejdet som en god mulighed for at blive klogere på både andres og egen praksis.
- Sæt tid af til en grundig drøftelse af jeres egne og deltagernes evalueringer efter afsluttede forløb, fx ved brug af metoden Stop, Stay, Go, hvis forløbet skal køre igen:
 - Stop (det gentager vi ikke)
 - Stay (det fungerede godt, så det kan vi gøre igen)
 - Go (det vil vi som noget nyt forsøge at integrere).

4.2 Aftalegrundlag i Esbjerg

Der er gennemført et tværfagligt samarbejde bestående af Esbjerg Kommune - Jobcenter Esbjerg og Kontakten samt Psykiatrien i Region Syddanmark.

Som beskrevet ovenfor forsøgte de lokale parter i Esbjerg Kommune sig med et seks måneders integreret forløb for unge uddannelsesparate, der er tilknyttet jobcentret, socialindsatsen og psykiatrien. Der har været løbende møder før, under og efter forløbet.

Jobcenter Esbjerg – Uddannelseshuset havde den administrative koordinerende funktion i forhold til udvælgelse af kandidater til projektet, indkaldelse af den unge, kontakt og indkaldelse af samarbejdspartnere osv. En opgave, som Uddannelseshuset oplever har krævet langt flere ressourcer end forventet.

I relationel koordinering omkring de unge er der normalt en facilitator tilknyttet møderne. Det har der ikke været i forbindelse med de to unge, der har været i forløb. De to unge har fået tilknyttet en kontaktperson, der har fulgt dem igennem projektet. Der er blevet afholdt motiverende og afklarende samtaler med de unge efter behov, og der har altid været en ugentlig kontakt til den unge, enten i forskellige gruppeforløb, motion eller individuel kontakt.

Der har været iværksat læringsgrupper på baggrund af erfaringer med de unge, de professionelle betragtninger, samt ud fra den unges ønsker. Formålet har været at understøtte den unges behov for personlig, social og uddannelses-/arbejds mæssig udvikling.

De to unge har været støttet gennem iværksættelse af relevante parallelle indsatser inden for social -, beskæftigelses -, uddannelses -, og sundhedsfaglige tilbud. Det kan fx være i form af virksomhedspraktik, samtidig med at de er i et tilbud på socialområdet.